

Бесіда

ZARZĄD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA ŁEMKÓW

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШЧИНЯ ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКИЙ ДВОМІСЯЧНИК ❖ РІК ВИДАНЯ VII ❖ № 2 (23) 1995 ❖ КРЕНИЦЯ - ЛІГНИЦЯ

НИКИФОР ДРОВНЯК МАЄ СВІЙ ДІМ

Трираз го выганяли з улюбленого кутика. Трираз вертал! Тот, над котрым ся мудрагелі посьмівкували, за котрым дітиска покрикували, тот найбіднійший бідак богатой Крениці мал в собі невычерпане джерело любви. Никого більше спосеред нас не было стати на таку впертіст, на таку консеквенцію. Інча справа - не мусіл тягати за собом коров, овец, не мусіл класти на віз добытку. Выїхджал і вертал з єдним куфриком. Мал в ним олувкы, кредкы, фарбы, даякы фалаткы паперя. І іщы може даякій лах. І то было вшытко - ціле його земскє богацтво. Більше не прагнул, того му было дост. Адже мал інче богацтво - яке не вшыткым суджене.

В тым році минят сотна річниця народжыня Никифора Дровняка. Створений 31 сїчня в Креници Музей Никифора є першым актом

(продолжыня на строр. 6)

ВОЛОДИСЛАВ ГРАБАН

ДРОВНЯК

*Никифор
Званий Креницьким
Уж не малює пейзажіє
Церкви хых
Ани маломістецкой
забудовы
Лем осін заздрісно
Зазерат
До його акварель
Облітує тихонько
Кольорыт іконостасу
Отулят в холод
Руки святых
В захопліню паутины
В сонянім світлі
Порожній мурок
На котрім сідал маляр
Розшмарены картоникы
Не заквітнут на ново
Барвами Бескідів
Шахоуницём поля
Ани крижовым лісом ялиц
Непотрібны
В спорі безіменных
Дровняків*

РУСИНЬСЬКИЙ ЯЗЫК КОДИФІКУВАНИЙ!

27 сїчня 1995 року в Братиславі - столиці Словації, в конгрессовій сали академічного комплексу Університету ім. Я. А. Коменского проходил святочний акт оголошыня кодифікації русиньского языка.

Ведучий Русинской Оброды Николай Ляш отворил святочну конференцію. Привитал участників і гостей - представителів Правительства Словацкой Республики: предствителів Канцелярії Президента Словацкой Республики, Міністерства Культуры СР, Словацкого Парляменту, представителів словацкых партий, представителів шкільництва і языкознаня.

З поздравныма словами выступили:

— Помічний єпископ Пряшівского Грекокатолицкого Єпископату - Владыка Мілан Хаутур в імени Владыкы Івана Гіркы, працівників єпископского ураду і своїм,
— Професор Правослвсной Богословской факульты в Пряшові Мілан Герка в імени Высокопреосвященного Архиепископа Николая, священників і своїм,
— в імени Матіци Словенской і єй председы Йозефа Маркуша выступил др Ян Бобак, котрий "zazela! rusinskemu narodnemu spoločenstvu na Slovensku novu jar."

— з гратуляциями і жычынями выступили представителі Словацкой Академії Наук - професорове Ян Горецкі і Людовіт Гараксім.

— Пан віцепрезидент Reginal Wospemik з Відня прочытал гра-

(продолжыня на стор. 8)

СТРІЧА В МІНІСТЕРСТВІ КУЛЬТУРЫ

На 9-го лютого Міністерство Культуры і Штукы запросило до Варшавы начальных редакторів часописів народных меншости. Стрічу поділено на дві часты.

В перший — вели єй Міхал Ягелло Підсекретар Стану в МКШ і Яцек Куронь Ведучий Комісії до Справ Народных Меншости - представлено зобранным справозданя з діянь державной адміністрації на річ тых же меншости в 1994 році і найважнійшы заміріня плянуваны в тій сфері на

1995 рік. Другу част стрічы мала становити пресова конференция з участю начальных редакторів меншостьовых часописів і представників державной пресы, радия і телевізії. Лем декотрым повело ся на ній выступити і, загальні, неє до чога вертати.

Для редакції «Бесіды» найважнійшом справом было выборотя дотации на выдаваня часопису; адже серед меншости были мы дотля єдиныма сиротами.

(продолжыня на стор. 9)

Новини - не новини не лем з Лемковини

◆ 6 січня в Руськым Керестурі проходило наступне з зобрань Комітету святкування 250-ліття осеління Русинів в Войводніні. Участвовали в ним чисны найвыжшых власти того автономичного краю.

◆ 14 січня в Театрі А.Духновича в Пряшіві проходила промоція третьой, а першой написаной по русиньскы, книжки Марии Мальцовской «Маница і оскомина». На высокым рівни проза Мальцовской є важном ступеньом в нобілітації кодифіуваного недавно русиньского языка.

◆ 22 січня в Дошні (Івано-Франківска обл.) одбыло ся «свято» Лемків організуване з нагоды 50-ой річницї перссеління на Україну. Торжество окрасил своїм присутністю і п.Іван Красовскій.

◆ 29 січня в Высой організувано II Перегляд Коляд і Різдвяных Обрядів Народных Меншности. Выступил на ним м.ін. і православний Молодіжний Хор Перемышльско - Новосандецкой Єпархії.

◆ 4 лютого в Горлицях Рада Музею Лемківской Культуры організувала зобрания макочє на ціли поклоняня, на базі чиснів Рады і лемківскых дячи, нового статутного товариства, провідньом ідейом якого буде охорона нашой матеріальной і духовой культуры.

◆ 4 лютого група молодых колядників з Крениці і Горлиц брала участ в центральному перегляді колядничых груп в Буковині Татрянській. Вернула на Лемковину з выріжніньом.

◆ 11 лютого в Руськым Керестурі одбыло ся зобрания заряду «Руской Маткы». Бєсідувано головні о організації III Сьвітowego Конгрєсу Русинів. Проходил він буде (од 26 до 28 мая) під гослом: «Актуальний стан і перспектывы культурно - просьвітнього, наукового і економичного розвою і звязків межде Русинами сьвіта».

◆ 22 лютого ведучий Рады Уряду Словацкой Рєспублїкы для народных меншности Йозєф Кальман приймл в Братиславі делегацию СРУСР, цілю візиты котрой было м.ін. запротестуваня против кодифікації русиньского языка.

*Послушайте вышиткы люде
лемківского роду -
кто в тым краю рідным, бідным
каламутит воду.*

*Послушайте, може ся вам
придаст тото в біді,
може навчят шанувати
братів і сусідів*

(Амроз)

Кравецком іглом писане

Чом єс, Амрозе, до днес не дохыл? Твій долгий язык дал бы сой рады з тьма нашыма днешніма вороженьками. А я не можу. Не можу, і уж!

Про сам язык може бым сой сяк-так радил, та што з того, кед мало хто мя чує. Ты сой колиси стал на кобичку і слухали тя люде як пес трубы. Мене, хоц бым сой кобичку на кобичку зложыл - не видно; дістал єм од няня, мамы - кілко єм дістам, і уж мі веце не прібуде.

Але! Што то я мал речы? Ага! Читал єм не так давно культурний допис, культурным, літературным, давно кодифікуваным языком писаній. Повідам - культурний, але го хыбаль якас кравчыха іглом писала. Чом так думам? Но, бо при тій цілій літературно - кодифікуваній культурности потрафит так некультурно вколоти, што аж тя на місци оберне, што

МІСЦЕ ДЛЯ РЕФЛЕКСИЙ

аж ся в потылицю почухаш, зо заду близко грубого місця хватиш.

Чом так думам - же то баба писала? Аа! То уж треба быти психольгом. Правда, - підпис під дописом выглядал на бабскій, але з того іщы не годен вытягнути ниякого высновку. На примір - но як думате - Марко Вовчок, хто то был, хлоп ци баба? Хлоп - повісте. Акуратні же - баба. Крыла ся під чоловіком, бо хтіла быти человеком.

І тота, підписана, - баба! Одкале тото знам? Каждый хлоп, аж і такі, што му дві кобичкы за мало, повинен знати. Чую тото! Чую - як сусід, кравец на талії руки кладе. А она тремтит, уж глупіє. А товды? На вышитко піде, аж і іглом буде писала.

Но, а - о чым? Но, та - о чым бы?! О кодифікації! Же в каждом валалі іншак бесідували, а тепер... кцут кодифікувати!

Но, а - як думаш, Іглом Кравецка? Же корыфеї такой культурной мовы як французка, мали одраз до диспозиції *ideal linguae* (сучасна версія французкого языка уформувала ся аж в XIX столітїю)? А кед Тарас (не мылтит з Тарасом Ключником з Фльоринкы) писаньом кодифікувал - уж вышиткы, в каждом селі - як врізал, еднако бесідували? Це

про-це-с! А не так - гол на корову і уж єст теля (або тїля - як бесідуют в Тильові *alias* Тылїаї).

Колеш, кравчыхо! Не годна єс привести рациональных основ, та ся ціпляш (зас мі кум Фецьо пришол на мысель), ціпляш Мікуляшіє. Чытам в наших (уж кодифікуваных) газєтах і єсди го зовут не лем Миколайом, але іщы по старшому - Николаїом. А Ты быс го, - кед бы был Серболужычаном - і Клясом окрестила. Жебы вколоти. Што, хтіла быс жебы по цілым сьвіті самы Миколы ходили? Бракує Ти волі, простору? Ци аргументіє?!

То дакус не по християньсы, як нашы дідове звыкли бесідувати. Та же - мы соє близкы. Вышла мі слезка слід зрінкы. Выбач за хвїтку слабости... І кед дашто остало іщы в Тобі - лиш нас і мене в спокою. А кед ся уж з натуры мусиш ціпляти - ціп ся трамваю.

(ПєТро)

ІВАН ЖЕЛЕМ

Тых сімдесятох роках канце треба было дохыты. Адже, коли числіло ся іх о дзесят менше, повідал же не напісал ішчы свого асновнаго твору.

Прышла костуха, взяла жытя, скірэсліла надзіі, выелімінувала паняття "ішчы".

Відоміст о тій смерці подіяла на мя потрясаючо. Хоц ніколі не мали мы шеста відіти ся, бесідувати зо собом, хоц ділілі нас державны кордоны і рэжніця поколіня, лемківска доля, котру розумілі, пережывалі і выражалі мы падібні, так нас збліжыла до себе, створіла асобліву телепатычну вяз, што сталі мы ся такой братмі.

Была колісы на землі така святыня, в котрый стрічалі ся нашы вершы. Звала ся «Лемківска Сторінка». Днес пошла в ересь, але товды і я і дрэ і в чых моудіх нашых душ всякло в ей дыліны! Він пісал «До Петра Мурыянкы» - ...теор на-тхнену поезіі таму // лемківску, трагічну // в сьвіт шырокій ей нес; я зас - Чом не пишете уйку // же-лем // Доброго слова мало так на сьвіті... Ніколі ем о тым не думал, не сподівал ем ся же прыіде така ніч, в котру розкаже мі душа напісати «Брату Желемови намогылний сьлів», в яком ся буду каял - То ніч Поете // то ніч // така смерт не смерт (...) Хоц жаль // же-м Ти не встуг // оддати чести // за жытя того // в сьвіті тым.

А яке было тото жытя? Вроділ ся 3 квітня 1925 рока в селі Вапенне. Не ходіл босо до школы, але не зато ходіти там любіл. Коли му было дванадзет рокаў розпочал науку в гімназіі, а другым рідным домом стала ся Руска Бурса в Горлицях. Мудро хтіла жыти підрастаюча молодіст. Та історія на адну, індывідуальну молодіст ся не озерат. Принесла війну - і уж по молодості. Желема берут до баудінсту, одкале втіче і... перед ним прымусовы роботы в Німеччыні. Коли кінчыт ся страшенна війна і прыходіт домів, Вапенне зберат ся в далеку дарогу. Родина Желема, обышовшы східню Украіну, як дуже Лемків глядаючых страченой надзіі - затримуе ся на сталі на західній Украіні.

В тормі народів не было што істі, але вчыті ся было мож. Кінчыт вечерову середню школу, поступуе на ветерынарыіны студыі. Вчыт ся вярбоняючо, але в Союзі знати треба лем тото, чога вчат. Коли знаш більше - то жлі. Желем знал більше. І зато мусіл выіхати на білы медведі. По 6 роках каторжнічых робіт в Комі АРСР, дрэдавшы ся шесліво смерці Сталіна, вертат до Боріслава. Кінчыт во Львоўей інстытут, закладат родыну. І піше...

(...)

Уж ся мі не снут,
Же Фырдей задерат
До хмары высоку вершыну.
І смутно, як отец
За сыном, вызерат
За мною аж ту, в Украіну.

Уж ся мі не снут
В шасліву годыну
Краі, што-с мі дал го, о Боже.
Уж ся мі не снут
Моя Лемковина,
Бо спати уж паі нна не могу.

Піше. Вершы, спадітне, гуморескы, крытымчэ-літэратурны статіі. В каждым жанры е добрый. Його гумореска «Повіл бым вам дашто» (помішчаме ю на наступній страні) е вершыном в переказаню лемківскай народной філсэфіі жытя.

Не знаме лем - якій был в задумі Його асновный твір, котрого не встуг напісати. І ніколі уж знати не будеме. Біла Пані, яка 6 вересня 1988 рока передчасно прышла по Него, бере таемніці зо собом. На шеста безсылна е в аднесію до уж створеннаго. В тым міцнійшы е Чловека!

Мурынка

ІВАН ЖЕЛЕМ

БЛУДНИЙ СЫН

Лем едно мя болит,
Лем едно
І душу мі трапят
Заедно, -
За тобом, мій краю,
Розпука
І туга, што нігда
Не стухат.

Полечу, на крылах
Полечу
Я втоту манпіву
Далчу,
Як стану на гірскій
Убочы,
То повім: "Маш, серце,
Што хочеш.

Пак піду зберати
Я всяды
Дітінства свайого
Прынады,
А рідна земпыця
Мі рече:
"Дес блудыл, шаленый
Чловека?"

За свою зневіру,
За зраду
До пана земнаго
Прыпаду
І слезы каяня
Пропію,
І е скрусі пакутній
Зомпю.

Як скутлю уж свою
Провыну,
Проречут зас горы:
"Наш сыну".
І тоты мя слова
Пророчы
До сонця піднесут
Од нocy.

ІВАН ЖЕЛЕМ

Повіл бым вам дашто

Повіл бым вам дашто, але што з вами бесідувати, як вы не были в Карпатах.

Бо не были сте, преебачте, і не сперечайте ся так окропні, як сте не были. Одкаль, доправды, тото знам? Такеж я по вас виджу, як бым ся до воды смотріл, же сте в горах николи не были.

Не были сте там і не ходили сте по дикых дебрах, не гылтали сте гірскє повітря і не пили сте джерельной водиці з той замуленой студенкы, што сховала ся в травянистій гушавині під самым лісом. Не виділі сте тїж як там споза Кычеры сходит пурпурове сонце і красит лісистоу Магуру, а яскравыма кольорами розмальоваус пологіі бік Кычеры.

Та і лісів карпатскых не знате. Бо як бы сте знали, то бы сте тоты гордовиты карпатскы красавиці ялиці не замінили на жадны архаічны великаны секвої, а тверды і обьємисты карпатскы букы на ниякы там екзотичны баобабы. А як бы сте хоц раз дыхнули осьвѣжающим запахом сосновой жывиці, то юж бы сте николи і нигде не нашлы крашшого аромату хоц бы сте го глядали і на самым кінци сьвіта. Но і не виділі сте тїж в наших лісах ани жывого волка, ани дикого вепря, хоц в даякых высокых науках сте і не зоматчі.

А гірскій потік як бы сте хотіли лерейти на тамтот берег, то хыбаль ставали бы сте на тоты камені, што з нього стырчат, жебы сте сой не простудили свої делькатны ногы, бо вода з ним і в літі як лед студена, а вы ся і так кепско чувате, бо здороваля з вас окропечні планне.

А чеберче сїй танкїй потічок помеде скалами, а плескают ся в його прозрачній водици королївскы пстругы, а шумлят над ним сивыма конарямы тоты старезны букы, а кучерявлят ся коренасты сосны і купаюч в ним свою долговічну вроду тоты стрімкы ялиці, а деси з боку долітус до нього ріжногалола тріскотия вшеляого птаства... І тото вшытко разом утворює таку манливу карпатску мельодию, же станете сой посеред той музыкы, заслухате ся в ню і не треба вам юж ани клясычных симфоній, ани модерных оркестрів. Бо ту чате і високу клясыку і крикливий модерн.

При тїй оказїі додам, же і на лысы верхы гір сте помеде яловец не вылазили і не смотрили сте з них далеко долину - в глибокы яругы дебри - і не завертало ся вам в голові од той піднебесной выскоты, і не здавало ся вам, же зараз вырастнут вам на плечах крыла і полетите на них легко і пла-

но за гірскыма побратымамы орлами по над тоты сивы верхы і зелены долины, як одвічний і вільний їх господар. Та де там — не жыли сте в наших горах і не были сте орлами...

А на лемківскым весілю хыбаль сте были? Не перечте, бо ніт. А треба бы вам, реку, быти, бо такого весіля юж нигде нес, вера, присігам, же нес. Ей, бо то на нім як заграют гудакы на гушлях, як адарят в буби, як потягнут по басах, то лемківску потрясану танцюют не лем люде, але і хыжы, і горы, і лісы та, ба, і небо ся вам закрутит од того танця. Та што вам гварити — як бым юж на дошці почул тоту троїсту музыку, то бым ся хыбаль зорвал і сой ищы раз файні затанцувал! А як бы сте почули як там свашкы торжествуюч »Выберай ся, Мариськ«, а дружбове журят ся »Юж см ся оженил, юж буду свою мал«, а до того вшыткого як бы сте ищы увиділи весільний гонор нашого велемовного пана маршалка, то бы сте лем языком цмокнули і повіли: »О, то сой весіля, ото так забава«.

Але нес што з вами бесідувати, як вы і на кстинах не были, і на пяте село на крмеш сте не ходили, і на вечірках не фуркали сте параднійшым дікам веретена.

А може ходили сте до ліса на яфыры або на грїбы? Ага, ходили! А як бы сте і пішли, то і так бы сте нич не назберали, хыбаль даякых пурхавок і морімухів, але і з тым бы сте ся, худаку, потім в лісі, на людскє посьміховиско, стратили, лем бабы мали бы з вами непотрібну замороку, закля бы вас перестрашеного нашлы в даякій чортівї паршї.

Йой, та чую тїж, же хоц сте ся дост наїздили колейом, а може і налітали літаками, але до порядного ліса ищы сте не їздили по дерево на будову, або по сягы на дырва. Бо і по якого фраса бы вам там іхати! Ищы бы вас там, заваруй Боже, ялиця привалила, а фуру то бы сте перевернули на першім камені на закруті, бо вы напевно і загамувати ланцюхом колеса як треба не потрафите. Юж ліпше тримайте ся воза з пілкішком і мяжкым сіном, і рівного гостинця до міста, то він вас доведе просто до стаціі і поїхате сой колейом на свої паньскуваты манївці, як ся вам юж так барз надало в тых худобных чужынецкых краях.

Е, та не мам юж што з вами дальше бесідувати, бо вы ікстриці накосити не потрафите, і не покладе-те конич на остырвау, ани серпом не најнете сой жыта на хліб і до стїжка тїж го не поскладате, хоц бым вам і забил, як має быти, колик до землі.

Виджу, же і крпци не вшысте, бо николи сте вних не ходили, ани ниякого іпняного лаха з домашнього полотна не облікали сте на себе. А про чужу або гуню то сте хыбаль од свого діда чули, як сте ищы шкрабом рачкували в нього на колінах, а видіти то сте іх напевно так виділи, як я тоты вашы хвалены гонолюкі.

Повідате, же вы тїж николи не змолולי на млинци ниякого зерна, ани не скрутили сте нияку кычку на дах. І ціпы тїж сте не тримали николи в своїх пеценьных руках? А може повісте, же сте іли хоц раз стеранку або кеселицю? Не повісте, бо сте не іли і не будете, а на них прецін вырастали, ого, якы міцны люде. Бо де вы гнеска найдете такого хлопа, жабы сам сден зрубал в ноцы, в паньскім лісі ялицю, наладувал сї на віз і до рана завьюз на склад до Сруля, або таку бабу, жебы піше махнула за ден тридцет кільометрів до міста і назад. Гнескы сна юж не піде піше, бо юж не годна. Она гнескы іде до міста мяжкым автобусом, али ищы ся ії окрутні забагат власного авта.

І як сте, гварю, дакус справедливий, то признайте ся, же не точьли сте лжыці, як новичане, ани не робили млинців, як бортняне, а поза тым сте не дротар, бо сте не з Шляхтовы, ани не маляр, бо сте не з Лося, і на різництві ся не знате так, як рыхвальчане, а худобу не знати сте на ярмак до Горлиц, Змїцгорода або Осїка, як Перегримка ци Брезоца. І кеселишу на ряфы тїж сте николи не продавали, і контрабандом сте ся не занимали, і не переносили сте з Словаків ани кропку, ани сахарину.

Хвалите ся, же з войну сте руководили і мате за то медалю. Але явам на то повім, же на тальянскім фронтї сте не воювали, з австрийского гвєра сте не стріляли, не брали сте в Альпах фестунгы і до фельдфебеля сте ся не дослужили. І окрем того знайте, же хоц мате моц пінязи, але ниякії сте не гамеріанец, бо не были сте на зарібках ани в Прусах, ани в Гамеріці.

Но то што мі з вами ищы бесідувати, як вы нигде не были, нич сте не виділі і нич не знате.

А повіл бым вам дашто...

Легенда о Великій Пятниці

Коли жьуди Ісуса Христа уж на муки засудили, наказали двом посіпакам піти до ліса і зрубати дерева на крест і інчы нарядя мук.

Наостріли посіпаки сокыры, запрягли волю до воза і выбрали ся выконати свою підлу прислугу. Кед лем гвошли до ліса, дерева дораз шыткю перечули, тяжкій жаль стиснул їх серця, бо жадне з них не хтіло быти нарядьом мук для свого Сотворителя. Зашуміл зеленым конарьом цілий ліс, поплынули з листочків каплі росы - слез. Заплакал ліс.

Зачали роззерати ся посіпаки, котре бы дерево стягти - зрубати. І нараз завмер ліс зо страху і болю, ни еден не дыргнул листочок. Лем величезний дуб не втримал ся і проятым шумом зашуміл:

— Гей, люде, та хто вы, што свого Спасителя, свого Сотворителя замучыти, хчете? Таж того і зьвірина жадна бы не зробила!

Тот шум - крик проятий старого дуба звернул на себе увагу посіпаків і они згідні вырekli:

— З него буде крест!

Зачали рубати. Зітхнул глубоко старий дуб, смутным шумом зашуміл - промовил:

— Боже великій! Буд милосердний для мене, не дай мя ужыти на Твою муку. Адже я ани недостойний того, жебы Твоє сьвяте тіло спочыло на мі.

“Така моя воля — почул ся голос з неба — штобы сполнили ся слова пророків і сьвіт был спасений. За тому послугу рід твій міцнійший буде од шыткых і должше од шыткых прожыє.”

— Кед так, та най буде Твоя сьвята воля — і такой мертвий впал на землю.

Зараз при дубі росла тонька, погынава трепота. Подабала ся посіпакам і они хтіли ю зрубати. Але трепота мякым, дівочым голосом зітхнула:

— Матір Божа, ратуй мене!

І Божа Матір ю выслухала. Дровно ей выдало ся посіпакам за мяке і они лишыли ей в спокою. Еднак трепота так ся ожезла - встрашыла, што од того часу заедно тремтит, трепле - шелестит листочками, хоц і неє вітру.

Попрі трепоті росла лицына. І хоц плакала она гіркыма слезамц, посіпаки і так стяли ю на скыптр для Ісуса Христа. На памятку же, тых великых і щырых слез, казал їй Господ родити оріхы.

Подальше ріс высокій кріпкій бук. Смотричы, што коло него ся діє, хтіл рунути на землю і привалити своїм тягаром тых злочынців - посіпаків. Та гордий был, не просил, не благал. Тоту надію

рыс. П. Зігмунт

лем мал, же прилетит шугай - вітер, же му поможе, але вітер втиснул ся до дудлы і тихо сковынчал з жасю. Кремезне коріня не пустило бука зо землі. А посіпаки дьвигли сокыры і стяли - зрубали.

Недалеко росла береза біла. Розпустила волося - віточкы, благала - молила Божу Матір о милосердя і посіпаки помилували ю.

За березом росла терка, найжена кільцями і зато сьміла, одважна. “Чом бым ся мала бояти? — думала — адже на нич ся їм не придам.” За тому zufаліст стрітила ю страшна кара. Посіпаки якраз стяли ю і з ей терня выгтели вінец для Ісуса Христа, котрий ранил Його пресьвяте чело. З деревця теркового зробили рукоят до батога, котрым мали бичувати найсьвятійше тіло Спасителя.

Од того часу і по ныншній ден шыткы дерева в тоту ніч, зо Страстного Четверга на Велику Пятницю, барз жалібно плачут. Шумят великым шумом, протікают росом - слезами. А терка — повідають стары люде — заводит цілу ніч проятым чловецьым плаканьом.

«Гудацькі» Никифора Дровняка

НИКИФОР ДРОВНЯК МАЄ СВІЙ ДІМ

(продолжыня зо стороны 1)

сьвяткувань той, так важной для Лемків, для лемківской культуры річниці.

Кым был Никифор Дровняк? Глупе зьвіданя - повісте. Не таке оно глупе, лем може дакус не так поставлене. А поставити го в якысый спосіб треба. Хоц бы лем зато, же в промовах, які мали місце перед отворіньом музею не впало ани єдно слівце о лемківскости "Нікіфора". Шановным офіцієслям не перешло през гыртан ани правдиве, родове назвиско Никифора. Ци то таке чудне — зас може повісте — привыкли мы уж до того.

Ні! До того не годен привыкнути. Тото мусит злостити, аж і боліти. Тото вічне дорабляня теорій до ситуації. Жебы Лемкы не могли быти автохтонами - треба было волоской теорії. Жебы Никифор Дровняк не міг быти Лемком, або хоц цілым Лемком - треба му было глядати вітця (яке то щестя, што матері не даст ся заквестіонувати). Мусіл то быти конечні Поляк і до того - маляр. Бо одкале нібы простий, бідний Лемко міг взяти такой талант?

Штоправда о вітцівстві Никифора на тот раз не надтыркувано, але Лемкы, які становили значучу част зобраных перед музейом, не могли ся діждати милого слова.

Зато треба было выйти і выповісти тото, миле для Лемів, а терпке для дакого слово. Мал ем в кышени аж три запрошыня на імпрезу. Єдно на назвиско, друге на Мусянку, а третє на ГЗ СЛ, якій і делегувал мя на тот празник. Вышол ем до мікрофо-

ну і повіл. Добрі, жлі? Не мі судити. Але дал ем, думам, тым лемківским заведеным очам дакус радости. Сьвідчыли о тым щыры оплескы.

Потім ввошли мы вшыткы до середины, принятым звычайом обзірлі экспозицію. А коли хоровід ведений через Новосандецкого Воеводу Віктора Сову доходил до кінця выставки, привитала вшыткых красні капеля «Лемковины».

І ту зачала ся правдива лемківска маніфестация. Гудацькі ведены Ярославом Трохановским грали, сьпівали як заворожены. Не втримал ем ся - пішол ем помагати. Пыдышла і колишня солістка «Лемковины» Юлія Дошна. Понесло нас вшыткых. І не лем нам, Лемкам, уділил ся тот настрій. Хтіло ся повісти за Русенком: *"Хто жыл - слухал, младиі, старій, а і глухы тых слухали"*.

Што было імпульсом до той - передовшыткым нашой - автентычной радости? Безсперечні сьвідоміст - же раз іщы могли мы повісти, могли мы припомнути, што Ниифор Дровняк є найперше наш, потім же приналежыт культурі державы в якій суджено му было жыти, сьвітовій культурі; вірити треба, што прийде даколи такой час і сьвідоміст самого сьвіта, як і в однесію до Енді Ворголя (Андрія Вархола) змінит на нашу корист.

Не годен вкрыти і того аспекту радости, што оний - як мы вшыткы - вічний ськыгалец, має свій дім. Має вілью. Кольорово, яскраво помалювану. Кольорову - як його натхнений сьвіт.

Ци выпадат дакому за то подякувати? Напевно так! Бо, хоц з єдной страны гріє нас міцно почутя містичной любови до нашого "юродивого", з другой страны сьвідоміст - іщы єдна - же не ткнули сме ани низемным пальчыком жебы причынити ся до выставліня памятникы вічної земской славы Никифора, каже похылити чело перед завершеным ділом. Як бы справу не обертал, як бы не гварил, - же мы не диспонуєме можливостяма, же нашы лісы... і іщы - же не зроблено того з пошаны до Никифора ДРОВНЯКА, же зроблено то лем для Нікіфора, але зроблено!!!

Отже - дякуєме Вшыткым, котры причынили ся до того жебы стара вілья «Романівка» в центрі курорту Крениця, при так званым "дептаку", нашла другу молодіст і стала ся домом Никифора. Домом для Никифора. Бо жыє днес і жыл буде вічно Никифор. ДРОВНЯК!

Бо як бы справу не обертал...

(тт)

ЯЗЫК - ТО ДУША НАРОДУ

(Інтерв'ю з Лільям Репела, студентком І-го року Християнської Богословської Академії в Варшаві)

— Повідж мі, Лілья, што Тя привело до Християнської Богословської Академії? Знам, же походиши з богобійной родини, але в однесію до жінок не барз ся мі коярят - беручы до увагы лемківску традицію - жінка в богословській академії.

— Витам Вас сердечні. Так, фактычні, в нашій лемківській традиції то така свого роду новинка, евенемент - якбы то школеним языком повісти. Лемкы односят ся іщы з деякым дистансом до ролі жінкы в церкві. Трафіла ем до Академії в великій мірі завдякы мойому Отцо Ігорьови Поповичови і завдякы Владыці Єремії. Вшытко зачало ся товды, коли покликано до жытя осередок в Цепліцах. Там організувано семінарийны стрічы, там зачала ем іздити. І - думам - през тото трафіла ем до Варшавы. Зрештом од давна потігала мя релігійна проблематыка, што было в значній мірі причыном выбраня той дороги. Знам, же то іщы не выдоптаны стежки. Постарам ся жебым нашла на нух своє місце.

— Акуратні, тоты стежки, - як быс іх виділа конкретнійше? Най-

простійша роля то быти імостю (в тым місці Лілья розъяснила ся в скромным, але щырым усміху), але то така другогляднова роля, завсе в тени свого іжостя. Будуча наші теолог видит хыбаль для себе даяку самодільну ролю...

— Хтіла бым мати такую самодільну ролю, але так на правду іщы не знам на чым она буде полігала. Нес взірця, на котрым могла бым ся оперти, але постарам ся го найти. Барз мі залежыт жебы быти близко церкві, - може як учителька релігії, хоц я бым ся лем до того не заужувала. Треба взагалі заняти ся конкретнійше нашыма дітми. Хтіла бым помочы ім продовжувати традиції наших дідів, нянів, нашы лемківскы традиції. Хтіла бым, жебы чули ся собом на своїй будучий дорозі, бо знаме же не можеме быти в полни задоволены з днешньої ситуациі. Думам, што Церков поможе мі в тым.

— Барз ся тішу, же вошла ес до той проблемы, бо хтіз ем Ти задати зьвіданя - як видиши при собі дві культуры, церковну і народну; уважаши, што онк годны і повшыны функціонувати разом, попри собі?

— Як знаме з історії, культура Лемків завсе была при церкві, зязаня з ньом і то барз міцно. То было єдно жытя. Я го не памятам, але з оповідань дідів знам тото жытя, зачынало ся оно, проходило і кінчыло ся при церкві. Його належыт підтримувати дальше, дбати о то жебы одроджуючий ся лемківській нарід чул - не лем історичну - потребу бытя при церкві.

— Остатньо в нашій Церкві принял ся такий стереотып, што Церков - то Церков, а нарід - то нарід, што люде якы полнят церковны функції не повинны занимати ся народовыма справами. Давно, за Духновичів, Хыляків было то нормальне. Ци належыт до того вєртати?

— Днешня постава нашої Церкви може в деякій мірі выникати з факту, што єй вірныма сут члены ріжных народів. Церков іх єднат. Сама наша Академія єст того приміром. Але думам, што при тым вшыткым захованя власной народовой традиції, культуры єст барз важне. Знам же то барз трудний проблем. Інча ситуациа єст, дайме на то, на Білосточчыні, інча серед Лемків, якы сут барз поділены, під ріжныма оглядами. Акуратні, трудны проблемы треба ся навчыти мудро розвязувати.

— Долго і тяжко доходили народовы языки до богослужынь. Мы мали тоту колфортову ситуацию, што церковно-славянській язык был барже зрозумілий од латинь, але і він по тысячы років стал ся мертвым языком. Видиме же сусідні народы вводят свої народовы языки до богослужынь, што - думам - не є гріхом. Як уважаши - ци язык наших предків, наш язык є достойний того, жебы нашол ся серед языків котры сполнюют таку функцію?

— Думам што напевно так. Мала ем щєстя слухати в церкві євангелії і апостола, чытаных по лемківскы. То на правду велике, несамовите пережытя, коли чує ся в церкві свій язык. Єст то одданя пошаны для него, то його нобілітациа. Хтіла бым жебы в будучности і наш рідний язык міцнійше заістніл в Церкві, бо язык то душа народу. Коли так ся стане - будеме іщы барже собом, полны своей вартости.

— Думам што не найду краишшого моменту, жебы Ти красні подякувати за розмову.

— І я дякую, красні - тіж.

Бесіду записал Петро з »Бесіды«

РУСИНЬСЬКІЙ ЯЗЫК КОДИФІКУВАНІЙ!

(продолжыня зо сторони 1)

туляци в імени Федерациі Організацій Европейскых Меншын.

— Поздравны телеграмы і листы прислали медже інчыма: пан Theodor Rusell - американскій амбасадор в Словаціі, пан Andrew Rorags - президент Европейской Федерациі Народных Меншын Maisons de Pays з Канн, пан John Pace з Центра о Людскы Права при ООН в Женеві, пан Konrad Tuberg - директор Фундаціі Междженародных Контактів з Голяндіі, пан Alan Philips - директор організації Minority Rights Group з Лондону.

— в імени заграничных Русинів з ґратуляціями выступили: пан Андрий Копча - ведучий Товаришыня Лемків і пані Гелена Медеші - професор Університету в Новым Саді (Югославія) в імени організації «Руска Матка».

Потім наступило святочне выголошыня кодифікаціі русиньского языка - пан Ярослав Сисак - директор русиньского Театру ім. Александра Духновича в Пряшові прочытал по русиньскы і словацкы декларацию о кодифікаціі русиньского языка (текст декларациі поміщено, як вкладку, в попереднім номері «Бесіды» - ред.).

В культурным програмі взяли участ Марія Цапеква - рецитация фрагментів з красной русиньской літературы, церковний хор з Братиславы, Анна Сервіцка - народны сьпіванкы, музыка - Йосиф Пірог.

Другом частю свята был науковий семінар, на яком выступили:

— Проф. др П. Р. Маґочий з Торонтоного Університету з доповідю *История проб кодифікаціі русиньского языка*,

— Проф. др А. Дуліченко к.н. з Тартууского Університету (Естонія) - *Проблематика новых языків в сучаснім світі*,

— Доц. др В. Ябур к.н. з Інституту Русиньского Языка і Культуры в Пряшові - *Характеристика норм*

русиньского языка на Словеньску.

На свято зорганізувано выставу выдань Русиньской Оброды, Спосеред десятков выдань вымінити належыт:

— Доц. др В. Ябур к.н. і доц. др Ю. Панько к.н. - *Правила русиньского правопису*,

— др М. Гиряк к.н., др К. Копорова, мґр А. Кузмякова, др М. Мальцовска, доц. др Ю. Панько к.н., др А. Плішкова - *Орфографічний словник русиньского языка*,

— доц. др Ю. Панько к.н. - *Русиньско - русько - українсько - словенсько - польскій словник лінгвістичных термінів* (при опрацюваню того словника брали участ медже інчыма і Лемкы з Польщы - мґр Мирослава Хомяк і Ольга Каня [ту Авторка допису вымінила і моє назвиско, але то лем з гречности - П. Трохановскій], а над другом двоязычным частю словника працювали: О. Каня, склала польско-русиньску част, а М. Хомяк - руско-русиньску. Науковим консультантом обох части был проф. др габ. Генрик Фонтаньскі зо Шлеского Університету, окрем того рецензувал цілий словник на замовліня Інституту Русиньского Языка і Культуры в Пряшові),

— Ян Гриб - *Буквар*

— Ян Гриб - *Чітанка*.

Во вшыткых выхше выміненых книжках ест така інформація, написана по словацкы: *Schvalilo Ministerstvo skolstva a vedy Slovenskej republiky dna pod cislom ako prve vydanie kniznej ucebnej pomocky k vyučovaniu rusinskeho jazyka*.

Третьом частю свята был русиньскій балъ.

Кодифікацію русиньского языка оголосила Словенська Телевизия, в першым програмі в головным, вечернім деннику 27 січня, а 28 січня вшыткы словацкы газеты - *Rusincina odvčera spisovnut jazykom*, під таким і подібны-

ма наголовками были поміщены статі о тым святі.

Тепер по кодифікаціі русиньскій язык буде мал своє місце:

— на Катедрі Русиньского Языка і Літературы при Педагогічным Факультеті Університету ім. П. Й. Шафаріка в Пряшові,

— на Православным Богословским Факультеті в Пряшові,

— в Театрі ім. Александра Духновича в Пряшові,

— в програмах Пряшівского Радия і Словенской Телевизіі,

— в школах і т.д.

З Польщы были запрошены до Братиславы:

— мґр Андрий Копча - Ведучий Товаришыня Лемків, режисер Лемківского Театру, автор драм *Одъяты коріня*, *На чужыні*, *Остатня година* і інчых,

— мґр Мирослава Хомяк - авторка *Першой ґраматкы лемківского языка і Лемківской ґраматкы для діти* (сондажовы выданя Товаришыня Лемків, 1992 р.), учителька лемківского языка.

— проф. др габ. Генрик Фонтаньскі - директор Інституту Східно-словянської Фільмології, керівник Закладу Конфронтативного Польско-Руского Языкознавства Шлеского Університету, науковий консультант лемківскых ґраматкы.

* * *

Як ем при голосі о кодифікаціі, то думам, ци буде нас стати кодифікувати лемківскій варіант русиньского языка. Ци найдут ся Лемкы, котры напишут правила лемківского правопису і орфографічний словник лемківского языка - підставы кодифікаціі, але треба вірити, же сут такы і підоймут ся такого труду. Тепер Лемкы в Польщы мают прецін аж три добры газеты - «Бесіду», «Лемка» і «Загороду», «Перший лемківско-польскій словник» Я. Горошца (сондажове выданя, 1994 р.), ест уж од чого зачати. Посмотрме ся вшыткы разом з Ведучым Товаришыня Лемків п. А. Копчом оптимістичні на тот проблем і най дахто возме на себе тот труд. А як нихто не возме? То возме мы, уж скодифікуваны Правила русиньского правопису і Орфографічний словник русиньского языка.

Мирослава ХОМЯК

ЗОБРАННЯ Головного Заряду СЛ

4 марця одбыло ся зобрання Головного Заряду нашого Товаришства з выштыкыма зарядами кружків. Мало оно ціль інформацийно - школьніову.

В часті інформацийній бесідувано над:

— приготавліном ся до III Сьвітowego Конгресу Русинів, якій одбуде ся кінцом мая в Рускым Керестурі (Югославія),

— почыненьма стараннями в справі выкупу пляцу в Михалові для потреб Лемківской Ватры на Чужыні,

— покликаньом кандыдатів на школіня організуване через Комітет Гельсінскій - для народových меншости (Головний Заряд отримал однісне запрошєня),

— пляном стріч членів Головного Заряду з членами кружків в біжучым році,

— конечністю зорганізуваня ліпшого як до того часу перешпыву внутрішніх інформаций і документів СЛ,

— почыніньом заходів для всепоного заинтересуваня навчаньом лемківского языка.

В школьніовій часті Скарбник Головного Заряду Товаришства Лемків Павел Стафиняк зазнайомил присутніх з постановом ГЗ в справі ведіня фінансовых документів, способом проваджєня інвентаризаций і одповідальністю яка спочыват в тій справі на скарбниках кружків.

Секретар Головного Заряду припомнул яка документация повинна быти в актах кружка, а яку треба дослати до Головного Заряду.

Дискусия вказала, же ціль зобраня осягнено, же по спільній бесіді мож розыйти ся з новыма силами до дальшого народного діяня.

Дату наступного зобраня вызначено на ден 1 квітня 1995 р. Віримо же ся тіж поведе, хоц то пресі *Prima Aprilis*...

Митро РУСИНКО
Секретар Головного Заряду СЛ

СТРІЧА В МІНІСТЕРСТВІ КУЛЬТУРЫ

(продолжєня зо стороны 1)

Стрічу, як і на газду пристало, розпочал Міністер Міхал Ягелло. Бесідувал о тым што Міністерство Культуры і Штукы приділят дуже увагы до діла пропагуваня культуры народных меншости. Потім представил выдаткы Міністерства в 1994 році. Близко 13.500.000.000 коштували МКІШ народны меншости, в тым 7,9 милиярда іх преса. З той остатньої сумы найбільше скорыстали: «Наше Слово», білоруска «Ніва» і «Przegląd Prawosławny», яка то газета - на думку Міністра - стає ся найбільше масовом серед выштыкых газет народных меншости в Польщы. «Бесіда», як знаме, не отримала ніч. Товаришства Лемків (першыраз) 80 млн. на выдана діточой антольої і 50 млн. на Ватру в Михалові. Становило то 0,96 процента сумы презначеной для меншости. Як видно - маленька мы меншіст, хоц масмедіи ставляють нас на 4 місци.

Кед декотры з редакторів зачали покус нарікати, пан Міністер припомнул што в 1990 році Держава дала меншостям "вяно" на загосподарюваня, м.ін. - Литовцям 1,751 млрд., Евреям такой 3, Білорусам понад 4, Українцям 5.226 млрд.

ЖДЫНЯ '95 - НОВИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ВАТРЫ?

Кали дорога вашому серцю єст «Лемківска Ватра», кали залежыт Вам на глеканю рідной культуры то прыйхайте на перше зобраня завязуючого ся: "Незалежного Організаційного Комітету XIII Лемківской Ватры Ждыня '95". Зобраня одбуде ся в сали Школы Підставовой в Гладьшо-ві 5 лютого 1995 року о годині 13.00.

*З поруки ініціативной групы
Петро Вірхняньскій*

Такому крас запрошєню не годен был человек одмовити, та хоц дорога мойому серцю і лемківска культура і «Лемківска Ватра» (хыбаль не в силі Вы, Іменнику, одчуті - як дорога), не міг ем быти на тым зобраню. Жаль мі было такой нагоды, хоц деси там глубоко, в мой лемківскій душы, не вірил ем же ся поведе тот - щыра в заложыню - народна проба.

І, як уж знам, не повела ся. Навет Вам, котры служыте пану вірно. Жаль мі ваших крыл, хлопці. Не полетите николи - як долго будете пити воду не з каменя. (пт)

При тых милиярдах (я о них николи не чул) зробило ся мі окропечні жаль. Не з зависти, але од той думкы - же Товаришство до цна змарнувано дітїньство. Же то так, як бы дітїні мама нияк молока не давала, же так маму хоц-як зовут, же... Долго ся буде треба з той ківільности лічыти.

Повіл ем сой в душы, же мушу тот свій, тот наш жаль выповісти, выгорнути ім. Але не тераз іщы. Повім, коли буде більше люди, коли ся зыйде тот зіджа - тоты масмедіи, як іх зовут.

І зышла ся тот зіджа. Не барз памятам што ем гварил, бо при таких велькых панах человек бесідує як в трансі. Знам лем - же Пан Міхал Ягелло і Пан Яцек Куронь барз гарді бесідували о Лемках. Але не буду о тым шыроко писал, бо Вы напевно чытате «Наше Слово», а там Пан Чех при тій нагоді посвятил народовым Лемкам найдолжшій акапіт. Же - за словами Міністра - полгыка державы в однесіню до Лемків ся змінит, же дістанут грошы і так дале... Шкода лем, што коли через тых пят новых років не діставали мы НИЧ, «Наше Слово» мало воду в гамбі.

На тот рік Бюро до Справ Народных Меншости має на меншости 1.688.000 злотых (новых), з чого понад милион на пресу. Кілко з того дістане Товаришства, кілко дістане «Бесіда»? Наразі не знаме НИЧ.

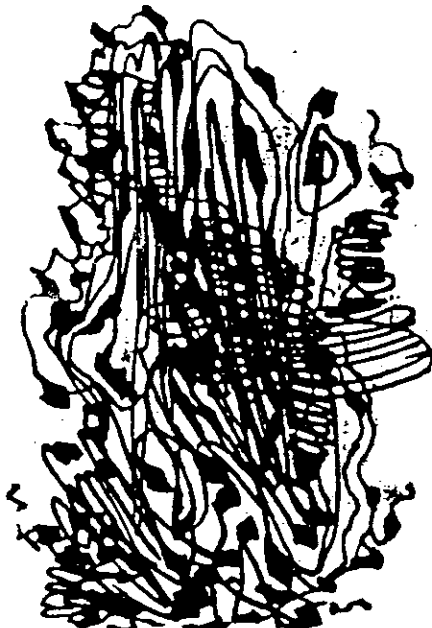
Петро Трохановскій

Поміч на выдавництво і внутрішні потреби Товаришства Лемків

373. Габура М. (Зелена Гора)	16,-
374. Шкірпан Е. (Глоґів)	10,-
375. Зволінскій Я. (Кожалін)	10,-
376. Тылявскій П. (Розділя)	14,-
377. Слота В. (Варшава)	26,-
378. Габура М. (Зелена Гора)	18,-

*Выштыкым Офіродавцям
лемківске "Боже заплат"*

Конто Головного Заряду СЛ:
PKO Legnica Nr 39518 - 75893 - 132
з дописк.: "Pomoc na wydawnictwo"

Wiktor Sandowicz, rysunek, technika własna

ВШЫТКЫ БЕРЕМЕ УЧАСТ В ШТУЦІ

(Інтерв'ю з Віктором Сандовичом з газети "Nowy Pasztyk" 17/94 - Канада)

Віктор Сандович, тогорічний абсолювент Emily Carr College of Art and Design, єст постатю контроверсійном в артыстычным середовіску. Єст дозрілым артыстом, о котрым бесідує ся в так званых кругах. Своіма неконвенціональнымы діянямі трактуючыма спосіб жытя як велику артыстычну подію з'єднує сой круг сымпатыків як і не меньшу групу противників. Віктор приїхал до Ванкувер 6 років тому як студент Выділу Архітектуры Варшавской Політехнікы.

На чым полігат артызм твойой штукы?

Суджу, же штука має місце всяди, в каждый хвили, в жытю і оточыню каждого з нас. Вшыткы береме участ в штуці. Сут очевидні ріжны формы той участы. Думам, же бытя артыстом зачынат ся од знаємосты і ацептациі себе і окружаючого нас сьвіта і полігат головні на активній, щырій і в основі безынтересовній участы в процесі його неперерывных змін.

В якій спосіб береш участ в перемінах твойого оточыня коли малюєш образ?

Малюваня образів єст найбарже особистым і інтуїціонным родом штукы якым ся занимаю. Образ єст для мене візуальном мапом території на якій проходить бесіда медже мною і оточыньом на найбарже безпосреднім рівні, на рівні почуть.

Вірю в цілісну синхронізацію медже почынанямі єднціці і цілого сьвіта. Мы сме вшыткы спілтворцямы каждой хвилі. Моім ключом до контакту з оточыньом єст мій родовід. Прото тїж мое оточыня зачынат ся од мойой найближшой родины, кругу приятелів, знаемых.

Остатне шіст років провьяю єс в Ванкувер. Як діє на Тебе розстаня з крайом?

Фізычне оддаленя од близких і од власной культуры выостріло мою здібніст до самодільного думаня. Пільноамериканська культура обявила ся мі як апогей консумерызму, котрій поглублює внутрішній поділ в нас самых і запрігат нас до заспокаеня штораз то нівшых прагнінь. Ту, в Канаді, зрозуміл єм, же природа єст джерелом жытьовой мудросты. Смирєніст в однесіню до природы, підпорядкуваня ся ей рытмам і підтримуваня ей істнуваня єст основом нашой самореалізаціі.

Ци Твоя выставка в Emily Carr College of Art and Design одзерка-

лює розчаруваня Канадом? Постановил єс не вказувати образів Выставил єст свій дыплом в опорожнілий просторі Твойой студіі.

Контекст в яком выставлены сут объекты штукы то неодлучна част артыстычного висловліня ся. Моіом цілю была крытыка продукціонного аспекту іституціі і заквєстїонуваня вартосты дыплому як артыстычной ліценціі.

Інтересуют Тя суспільны квєстїі і выходїш зо своейоm штуком поза стїны майштерні.

По трьох роках концентрации на малюваню в затишынї мойого мешканя поворот до студентского середовіска помагал в підніманю тематів о шыршым суспільным значыню. Моім найважнішым проєктом з того часу был "The Magic Mountain Project". Запросил єм мешканців Ванкувер до выповіджєня ся на тему AIDS. Выгяты зо склийкы сїлуєты припоминаючы людскы головы і рамена были малюваны через більше як сто осіб і выставлены на горбку на Granville Island. Проєкт тот нашол свою контынуацію в Seattle і Bellingham.

Чом піднял єс тему AIDS?

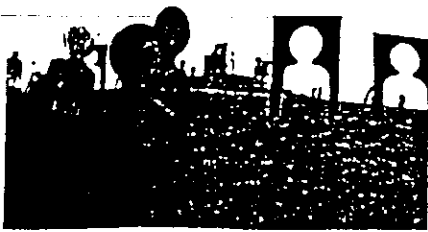
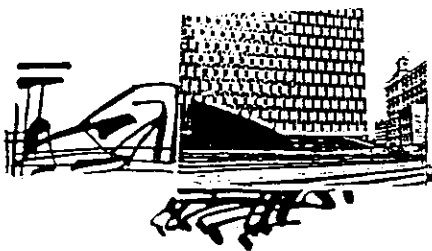
AIDS єст выразом епідемічного характеру людской культуры і несе шырокій спектр почуть і поглядів Мій проєкт створил в контексті міста середовіска де стрїтили ся барз особисты і барз одмінны опініі і поставы.

Ци чуєш ся задомовлений в Ванкувер?

Веду кочовнїче і скромне жытя. Не оселяю ся наразі. Мій стиль жытя ілюструє влонїшній проєкт, коли сконструувал єм мініатуровий дім - 90x90x90 см, зложыл єм го на возок і выбрал єм ся з ним в подорож по інтереснішых закутінах Ванкуверского Острова і по стейті Вошінгтон. Плоды того проєкту вказал єм на Artropolis - груповій выставі сучасной штукы в Брьїтїйскій Колумбіі.

Ryszard J. Kozłowski

Ryszard J. Kozłowski - "The Magic Mountain Project"

ЯРОСЛАВ МЕРЕНА

ЛЮБЛЮ ЛЕМКОВИНУ

Люблю Лемовину,
 Їй поле і ліс
 Їй плуг і віз
 Їй поляну і потічок
 Їй колясу і драбничок.

Їй мотыкы і борони
 Їй быстрины і загаты
 Їй вільшыну і єй воду
 Їй зелену загороду.

Їй вербину і ліщину
 Деревяну єй хатину.

Їй ягоди і малины
 І прекрасны єй долины.

Їй вечеры і єй ранкы
 І чорнявы єй баранкы.

Їй погоду і єй слоту
 І на поли в ней роботу.

Їй гусята і курята
 І запах што дає м'ята.

Їй небеса і єй хмары
 І вшиткы єй дары.

Їй серенкы і слені
 І на поли єй камені.

Їй повітря і овочы
 І місяц што сьвітит в ночы.

Їй сьпіванкы і єй люди
 І на Йордан грубы леды.

Їй церковці і капличкы
 І чыстой воды потічкы.

Їй звычайі і єй ношу -
 Люблю Лемковину!
 Нашу!

МИХАЛ ОЛЕСНЄВИЧ

ДОЛЯ РУСНАКА

Доле Руснака! Чого єс така?
 Повідж — чого єс така?
 Чого єс так нас барз покарала?
 Чого-с нас розогнала?

Доле Руснака! Чого єс така?
 Чого нас прешпідуєш?
 Мы, розогнаны, часто плачеме, —
 Ты якбы не чуєш.

Доля Руснака од давна така, —
 Все скромна, трудна і бідна,
 А при тым крива, а і горбата,
 Як вербліод в пустыни — подібна.

Привела предків в пусты Карпаты
 І там їх залишыла,
 Де они в тяжкым труді робили,
 А бідно завсе там жыли.

Робили тяжко в горах Карпатах,
 Грунт каменистий орали,
 Ставили хьжы, красны церковці,
 Ремесло ріжне знали.

Спокійно завсе они там жыли,
 Криеды робити не знали,
 І хто лем пришол — та принимали,
 В потребі му помагали.

Жыли Руснакы в горах віками,
 Никому не дожучали,
 А яка была над нима держава —
 То єй покійно слухали.

Рядити они нигда не прагли,
 Вьжшости в собі не мали.
 Лем собом быти то они хтіли, —
 Руснаком, Лемком все были.

Так жыли в горах Руснакы — Лемкы;
 Богацтво мали в природі,
 А здрава, силу — в хлібі, овочах,
 В повітря, в джерельній воді.

Барз ся тішыли дольом Руснака,
 Бо мали здрава, роботу...
 А она потім ся захвіяла
 І як мачоха выгнала — сироту.

* * *

Доле Руснака, не буд все така,
 Змін ся, буд Лемкам паскава;
 А они зато в неділю і сьвято
 Повідят — Богу і тобі слава!

ПО ШТО СМЕ ТУ ПРИШЛИ?

Посерд вельох зьвідань, які за-даеце сой нераз, появляюць ся і такія:
- Ци можливым ест быти гнеска Лемком?
- Ци вартат быти гнеска Лемком?

Одповідю на тоты і подібны зьвіданя было весіля Петра Косовского і Мирославы Шевчык, котре проходило 21 січня; Петро Косовскій - то лемківскій діяч, знаний особливі зо сцены Театру Стоваришыня Лемків в Ліпниці. Та - о вшыткым за порядком.

З весільном дружином стрітил ем ся при церкві в Любіні. На двори легкй мороз, дакус сьнігу. Весільны гості в куртках, футрах. А молодята і їх десят пар дружок і дружбів - на выхідні. Особливі красні презентували ся дружкы в своїх байково кольоровых лемківскых строях. Білы оплічата, кольоровы горсеты і кабаты, высокы шнуруваны черевічки. Дружбове в елегантных гарнітурах, але зато в автентчных лемківскых капелюшах, з паличками в руках. Порядку весільной дружины стереже староста. Тоту традиційну почесну функцію полнит п. Лука Возняк. Повагы його ролі придає прекрасний ріжнокольоровый прапорец - атрыбут власти старосты.

Молодята вінчат О. Митрат Михайл Жук. Церковне торжество в полній красі, з горіючыма сьвічами, з коронами. По вінчаню жычыня. Дуже гости, та і дуже жычыня. В тым місці і я прилучам ся до них:

— Молодята! Кед выбрали сте на початок свого супружеского жытя стрічу з Христом в церкві, то і я Вам жычу жебы сте познавали Христа і ішли через свое жытя разом з Ним. Жытя най належыт до Вас!

Кавалькада авт і автобус рушат з Любіна до недалекого Немстова, де в сали ОСП проходила буде весільна гостина. Ту од початку видно лемківскій характер, лемківску поставу. Староста - проповідник входить на сцену, гості стаюць. Розлігат ся хоральне «Отче наш...». Так, так, милы чытаче. Так, як завсе на Лемковині. «Без Бога, ани до порога».

Припоминам сой, коли входили мы на салю, декотры гості сідали до столів в тым, в чым пришли зо двора - бо было холодно. Але то тырвало лем хвили. Температура одраз пішла догоры, особливі тотя духова.

Лемкы знали і знаюць ся бавити. Помагала в тым капеля «Водограй»

Іван Русенко - Гудаки

з Любіна. Пан Михал Губяк зо своім групом як завсе - на высокым рівни. Має барз шырокій выбір лемківскых пісень. Грано тіж творы сучасны, европейскы, але Губяк і до них тхнул лемківского духа. Слухаючы той музыкы, ноги самы ідут до танця.

В тым місці пару слів о молодехы. Ест дородна, выроснена. Так хлопці, як і дівчата. Але найважнійше ест тото, же хце ся ім бавити і знаюць ся бавити. Весело і з почувтьом гумору.

Характер забавы накрашше оддає зміст присьпівкы выконаной через мою тесьвову Параску:

*Не по то-м ту пришла,
жебым іла, піла,
Але по то-м пришла,
бым ся веселила.*

Уж пілніч. Староста входить на сцену. Оркестра грає, чути сьпів:

*Хто хце з младом танцувати,
Мусит златий таляр дати...*

Найліпше танцувал з молодичьом молодий шваґер Петро. Того може му завидіти нееден. Што до дарунків - найбільше офірувала оркестра. Цілу скриню. Вручяня каждого з них проходило оддільні. Спомну лем о декотрых: стльниця, толчок (величезний), морков, огурук, кісто,

смалец, фляшка воды, фляшка молока. Вшыткы были вручаны торжественно. З жычынями і выяснінями. Што, кому і зач.

Нич весільны гості зачали ся розходити, староста встигнул подякувати вшыткым. Дякувано молодятам, родичам - так з єдной, як і з другой страны; бабці, дружкам, дружбама, гостям, кухаркам, оркестрі і... старості. Вшыткым оддільні сьпівано традиційне «Многая літа». І видно в тым было лемківскій характер в цілій імпазантности. Того сьпіваня было адже дуже. Мож бы подумати, што аж за дуже. Нич подібного. Лемкы, почынаючы од наймолодшых а на старшызні завершаючы, дали довід ствой пошаны і зрозуміня для труду вложеного в тоту імпрезу. Сьпівали вытримало до кінця так тоты, што сьпівати потрафлять, як і тоты з «деревяныма ухами».

Оддільні спеціальне «Многая літа» для молодой пары одсьпівали дві наймолодшы солісты. Признаня выкликали їх передшкільний вік і прекрасны народны строї, правдива Лемковина, а і їх полне емоційне заанґажуваня.

Прекрасны хвилі переживали на весілю баба пані молодой, пані Шевчыкова. Доживаючы похылого віку 90-ох років, тішыла ся враз зо вшыткыма, одкрываючы в шыроком усьміху ряды білых зубів. Погодне а при тым міцне пізріня дуже бесідували за себе. Тішыла ся Симеоновом радістю, же могла на власны очы видіти як жыє Лемковина. Як жыюць і веселят ся Лемкы.

Лемкам жыючым в вітчизні і чужыні потрібна ест толеранция, признаня їх вартости і одрубности. Того приміры мож было зауважыти на тым весілю. Кельнерка Марійка - Українка признає нашу одрубність, навчыла ся аж і бесідувати по лемківскы. Другій примір то Гося - Полька. Ест дівчатом Томка - Лемка. Незвычайной уроды, висока, зграбна о деликатным лиці і сымпатычным, привабливым усьміху. Знаю, же не першыраз была на «наший» імпрезі. Не повідам - же буде з ней Лемкыня. Та своім поставом, танцьом, сьпівом признає нашу лемківскіст. Ба, не лем признає. Она ся ньом тішыт, ньом жыє.

Тоты два приміры не сут одосібнены. На штоден прибиват їх штотраз більше. Ци выстарчаючо?

Штефан ДИЧКО

ПРОЖЫЛИ ЗО СОБОМ УЖ 66 РОКІВ

Хыжу паставілі того самого літа як ся побралі, в 1929 році. Тримат ся добры, адже молодша од них 24 рокы.

Ввошол ем до той хыжы буднього дня, проводіла мя іх сынова. Дідо дрэмалі, а баба жмыкалі штосі в мійніці.

— Ой, мамо, мамо, та чом мі не дате того лашка - гварит сынова, - та од чого пралька?

— Ід-же, ід, Наталько, та хто бы про таку дрібничку електрику тягнул?! А што мам до работы?

"Тагы уж сут вшыткы сивы од років люде - подумал ем. - Але як долго мож робити, як долго быти мож самодільным?"

Анна Канюк з Романяків вроділа ся 28 лютого 1905 рока, Алексій, ей муж о місяц пізнійше - 28 марця. Знали ся од дітины. Обоім полокала босы ноженята тота сама фльориньска Мостиша, обоє позералі на Курейку, коли мало ся на зливу, а кед уж стужалі на тілко, же могли рвати теркы з вершка крячка - знали же сут собі прэзначены і в церкві Св. Міхаіла, до котрой ходілі не лем на Службы Божы, а і на пробы хору, будут ся даколи вінчати.

Не знали лем, же будут мати з тым вінчаньом дакус клопотів, же ігомось Погорецкій буде мусіл іхати до епископа по зозволіня на шлюб. Былі родіном в третім поколіню, а такы супружества ся - подібно - не ведут(?). Старий ігомось Василий Курилло дали бы ім певно шлюб без нічога. Они знали людзі, служылі фльоринчанам парудесят років, знали жытя - былі в Талергофі, тото ро-

дінне тіж - адже мали штырнадцетеро діти. З наймолодшым сыном, Юганом, Лешко (так звалі Алексія) товаришыл. Старий ігомось дали бы ім шлюб без нічога, але іх - кед зачало ся в нашых горах "колотити" - перенесено бліже Перемышля, же бы былі "під руком"...

Сідіме, бесідусме з дідом Алексіюм. Чесуют мя «Клюбовыма». Я тіж тоты смолю, але я молодшій од них такой на половину. Но і я кашлю, а они - ні!

— Од давна курите? — зьвідую.

— Од 1926 рока, коли мя взяли до войска, до Кракова. Фасувалі по 10 драмів на ден. Был ем тлеграфістом, по курсах. Треба было сідити, наслухувати, та ся добры курыло.

— А повідают, же то барз шкодит здоровлю...

— Та, хто ківільний, тому шкодит

— ...Но, а першу войну — зміням тему, хоц знам, же то преці не алюзия была — памятае?

— Та, якбы ні? Дудін така была. Австриякы надходілі од Діпу. Рускы били до них знад Вафкы. Купу іх набили, хоц Рускых тіж шувні згынуло. Потім Австриякы, кед дістали поміч, зачали обходити понад Грїбів і Рускы ся выцофалі над Горлиці. А там юж страшна битва была...

Звошол сын Ваньо, найстаршій. Побудувал каменіцу на рідным подвірці, але родиче радше сой маюч свою притульну стару хыжку. До новой вступлят посідити і на гостину. Тоты гостины в Канюків сталі ся од часу выгнаня традиційом. Уж о два

Правнучка Оля складат Ювілярям жычыня з нагоды 65-ой річницї спільного жытя

роky пришол зо Заходу Грїц Майчак з товаришом. Гарештувано іх - же они з УПА. Потім ішли люде зазерати на свое. Не лем фльоринчане, але і білцарівяне, і з інчых сіл. А до еден вступлял найперше до Канюків, двері ся не замыкали.

— А як то ся стало, же вас не выселілі? — зьвідую.

— Няно былі доріжником — по відат молодшій газда, — былі ім потрібны, дістали засьвідчыня зо Санча. Няню вкаже тот папэр.

Дідо пішли глядати, а пан Ваньо розповіл мі як то ходіл по жену на Захід. А кед бесіда о весілях зашла, довідал ем ся же дідо былі музыкантом в молодості.

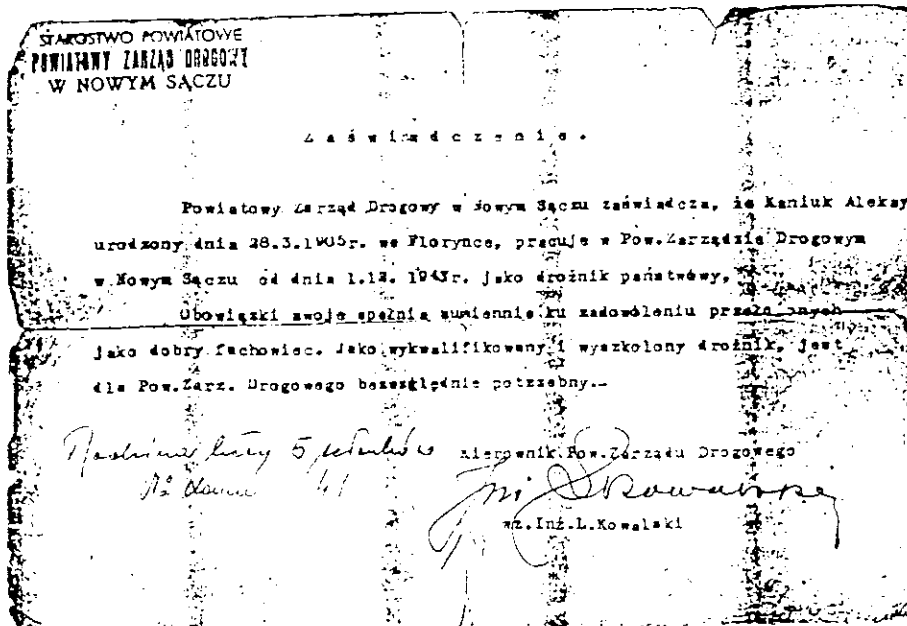
— На чым сте грали? — зьвідую кед вернули.

— На басах. Юган Мерена і Міхал Максимчак грали першы гушлі, Ваньо Кохан секунд, а я на басах. Веселе то было жытя, ой веселе... А потім пришол 39-ий, воюваня за Польшу і неволя, лягры...

— А вернул такій як шкелет — додают Анна — принюс дітьом грало, а то было в Петровым Пості.

...Так сой жыют, як тоты два сивы голубы. Нибы звычайні, але за все разом, обоє, як товды в дітинстві, над Мостишом. Сідят при столі, поздоровкают до себе: "схыль, Анно", "схыль, Лешку". Чом бы ні - кед дал Господ Бог здоровля. Выховалі трое діти, маюч по них двацетеро внуків, еден з них в Сандецкым Деканом. Правнуків і пра-правнуків не годні ся дорахувати... Не рахуйме ім років. Они ся чуют молодо.

Петро Трохановскій

Латинізація мощи

30 січня 1995 р. вмер Антоній Р., особа знана і поважана в середовищу ісповідників Грекокатолицької Церкви в новосандецьким воєвідстві.

Антоній Р. вродився в селі Вірхомля Велика. В час "Акції W" був, враз з іншими мешканцями села, виселений на "землі одзискані". Пізніше вернув до рідних сторін. Та не замешкав в Вірхомлі, лем в єднім з міст Сандецьких.

Перед смертю, в присутності родичів, виразив жєчьня, жєбы похоронено го в Вірхомлі чыном грекокатолицького віроісповіданя. По смерті Антонія Р. родина постановила сполати остатию волю жєрця.

Вірхомлю Велику заселено по "Акції W" польском людїстю. Давна грекокатолицька церков є тепер ужьтєкувана як римскокатолицькій костел. Родина жєрця не сподівала ся єднак клопотів. Грекокатолицькій священник з недалекой Креняці згодил ся одправити чыи похорону в Вірхомлі. Та на тото необхідна была згода місцевого римскокатолицького ксьєндза.

Коли родина Антонія Р. предложыла свою просьбу римскокатолицькому ксьєндзу з Вірхомлі Великої, тот ствердил, што зозволит на похоронїня Антонія Р. на прицерковнім цыментері, але під варунком, што похорон одбуде ся за римскокатолицьким чыном. Выяснял, што костельне право не зозвалял на одправляня грекокатолицькой Службы Божьей в римскокатолицьким костелі. Родина Антонія Р. поєднала людє окєльїня, выш чєрєво. Без пєрєдє выжєвїтєм ксьєндзу, што ся мыслїть. Ксьєндз одповіл дошкєльнїма увагамї о выжєшєстї "люди простых, але знаючых жьчїтя" над "осьвєченїма зарозумільчїма".

Жєбы розвїяти вантєплївостї, родина жєрця пішла до єпископской куриї. Там дано їм одповід, што костельне право зозвалял на одправляня грекокатолицьких богослужьня в римскокатолицьким костелі, бо є то в сутнєстї тото саме віроісповіданя.

Відоміст о інтервенції родины жєрлого в єпископській куриї выхлїкала в ксьєндза з Вірхомлі Великої істинїє збїльшєня. Заборонил єсєкых інтервенцій погрожєучы недопущєньом мощи на цыментір. На одповід, што на тото не зозвалял право, ксьєндз оповіл: - "Вы не маєтє нїякого права".

Своє становищєко підтверджал ксьєндз уж не перешкодамї правной натурї, але побєжєваньом перед розрухамї на цыментері.

Як выказало дыскретїє розознаня проведєне чєрез родину жєрлого, лем парох мешканців Вірхомлі Великої было протївнєных грекокатолицькому похоронєвї в їх місцевєстї. Парадоксальнї былї то головнї людє українского походжєня, котры вырєкли ся своєго походжєня і празнут рахувати ся в своім оточєнью за "стопроцентєвых" Полякїя.

Тєперїшнїй костел, а давну церков в Вірхомлі Великій, бєдували м.ін. прєдкы Антонія Р. Терєч, на котрым находит ся цыментір, был перед II сьвїтовом вїйном бєсплатнї переказанїй на хосєн церкви чєрез тєстєя Антонія Р.

Богдан ГАЛЬЧАК
Зелена Гора

Од Редакції «Бесіда»

Лїст п. Богдана Гальчака поміщенїй был в «Газеті Выборчїй» нр 51/1995. Публикуємє го по лємкївскы в «Бесіді» без жадных змін. Не думалї мы і давати нїякого коментаря, бєдучы прєсконаны, же щїла справа закїнчїлє ся по мыслї родины вмерлого Антонія Р. Так мы зрозумїлї зміст лїсту п. Б. Гальчака. Аджє іной думїи не мєжє і допустити в рєбї є уєспїшєм, в кїнцї XX столїтє і в... сєрєднїй Европы.

Выявлят ся, што мы жьчємє на далєкьх периферїях цївїлізациї. Антонія Р. похоронил - як ся довідуюмє - римокатолицькій ксьєндз - "шляхєтка", котрий в носї має щїлий скуменїзм (зрєштєм скуменїзм ту при нїчєм, аджє під канонїчнєм оглядом рїч дїялє ся в єднїй і тїй самїй Церквї). І што на тото рєчєтє? Нїч! Як і мї - бракєсє Вам слів. (п.т.)

Пишут за «Бесідом»

Добрїй денє, Панє Редактор!

Я бым хотїв дати у Вашу новїнку оглас такым текстом: "Хочу обмінювати газеты з Українї на Ваш часопїс «Бесіда». (...) Я ужє получаю газеты з Словакїї та Югославїї. Буду мати ай новїнку з Америкы (...) Іщє раз дякую Вам. З Богом!

Юрко Конєвалїк
Р.О. Вох 65, Uzhorod 294018
UKRAINA

* * *

Szanowna Redakcja "Besidy"

Jako historyk zajmujący się m.in. dziejami Łemkowszczyzny w XX w., także tematyką współczesną, jestem zainteresowany prenumeratą Waszego trzymiesięcznika. (...) O ile jest to możliwe, proszę o przesyłanie na mój adres za zaliczeniem pocztowym następných numerów oraz "Kalendarza Lemkowskiego".

Z poważaniem
K.N. - Kraków

* * *

ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕНЬ ДІАСПОРИ
Україна, 252003 Київ-3,
вул. Володимирська, 42

Редакції газети
«Бесіда»

Вєзьмїшанєвнї добродїї!

Головнїм завданїям Інституту досліджєнь діаспори є організация та координация наукових досліджєнь українського зарубїжжєя. Євжещєм євєжєсємо надатєм мєжєспїлєні прєдєвїтєти у бїблїотєкї та церквї Інституту бєжєсєнєжє студїювати цю тематїку, опрацьовуючы, зокрєма, й інформацию, що мїстїтьє в часопїсах діаспори.

(...) Просїмо, якщо цє Вас не обтяжїть, надсїлати на адресу Інституту «Бесїду». Будємо щїро вдячнї за добїрку попереднїх чисел Вашого часопїсу.

Масємо надїю на розумїннє та допомогу.

З повагою
заступнїк дїрєктора
І. Вїшнїчєнко

Максим і Клим

ЮЛІЯНА ТАМАШ

Пришов Клим до Максима. Тот якраз пероги з брындзьом іп.

— Любиш, Климе, вчерашні пероги? — повідат Максим, видячы же Клим завзято смотрит до його мисчате.

— А яюке, люблю!

— Та прид, Климе, заран.

◆ ◆ ◆

— Моя баба, Максим, заедно бесідус сама до себе. Твоя того не робит?

— Робит, але не зна о тым. Она думат же я ей слухам.

◆ ◆ ◆

Приходить Максим до Клима, так уж під вечер.

— Што, сам єс, Климе, сам? А де баба?

— А, пішла в полудне на хвильку до сусіды.

◆ ◆ ◆

— Што маш, Климе в шкпенищ?

— Воду!

— Шкода, бо єм думал, же маш дашто до питя.

◆ ◆ ◆

Максим з Климом сідят в Маюровій корчмі.

— Максим, чом ты запераш очы як пьеш?

— Бо, видиш, обіцял єм бабі, же уж николи до порційкы на зазрю.

О ВОЙНІ

Хлопец: што то война?

Война, сыну, кед ся люде забивают.

А што то: забивают?

То, сыну, кед люди скорше часу закопуют до землі, як непристалий овоч котрий вітер стрясе на нашый загороді.

А кед тебе і мене закоплют на войні до землі, будеме мы роснути?

Будеме, сыну, але малы діти не ідут на войну. Лем велькы ідут, сыну.

Я не хцу быти велькій.

Будеш, сыну. Нихто ся тебе не зьвідат, кед єс уж ту, што хцеш а што ні. Одповіді на найважнійшы зьвіданя жытя не даєме мы. Они приходят сами. Але не плач, сыну. Нихто не зьвідувал ся тебе ци ся хцеш вродити, та і нихто ся тя не зьвідат ци хцеш вмерти.

Вшьтко то для люди і вшьтко преходит, сыну.

(Юлияна Тамаш - знаний писменник Руснаків Войводіны. Вродил ся 4 септня 1950 рока в Вербасі. В середній школі вчыл ся... механікы. Тото саме зачал і студіювати на Університеті в Новым Саді, але на щестя для народу змінил профіль на : гуманістичний. В 1982 оборонил працу докторску. Автор численных науковых розправ з дідины історії і теорії літературы. Занимат ся тіж критыком літературы)

Антычна мудріст

Што є аниска старе, было ко-кописи нове.

Нич неє такє зле, жебы не мало дакус доброго.

Велика то справа мешкати під власным дахом.

Чеснота вітців то найбільший посаг.

Дома - як выпадє, в гостині - як выпадат.

Не роб того, што остало уж зроблене.

Нихто неє обовязаний до діл неможливых.

Чуже барже подабат ся нам, наше інчым.

Недобрі продавати свободу за злато.

Жысьме не так як хцеме, але так як вільно.

Нияка власт не повинна быти понад правом.

В єдній руці тримат камін, другом вкаює хліб.

Признає ся до вины, хто втіче од суду.

Ворогы часто гварят правду, приятели николи.

Дурниці богача браны сут завсе за мудріст.

Позерай на розум чловека, не на його чело.

З ОСТАТНЬОЙ ХВИЛІ!

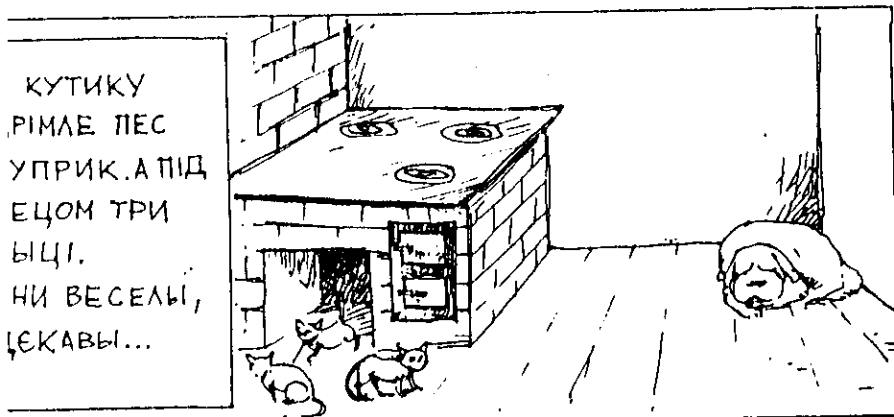
ОДДАНО »РУСКУ БУРСУ« В ГОРЛИЦЯХ!!!

Тота відоміст, переказувана з уст до уст, облетит лемківске суспільство дуже скорше, нич дотре до його рук тот номер »Бесіды«. Маме єднак сатисфакцію, што будеме бодай першыма, котры повідомлят офіційні о тій події.

На адрес Стоваришыня »Руска Бурса« в Горлицях (одновлене 22-го жолтня 1991 р.) надышло писмо такого змісту:

»Oddział Geodezji i Gospodarki Gruntami Urzędu Rejonowego w Górkach zawiadamia, że w dniu 31.03.br. odbędzie się przejęcie od Zespołu Opieki Zdrowotnej zabudowanej nieruchomości Skarbu Państwa, położonej w Górkach przy ul. Sienkiewicza. Wobec powyższego prosimy o delegowanie przedstawicieli w celu przejęcia w użytkowanie przedmiotowej nieruchomości.»

»Руска Бурса« остас ішы офіційні власністю Державы, але буде служыла зас нам. А з часом... (пт)

КУТИКУ
РІМЛЕ ПЕС
УПРИК. А ПІД
ЕЦОМ ТРИ
ЫЦІ.
НИ ВЕСЕЛЫ,
ЦЕКАВЫ...

ЦИ ТОТ
ПУПРИК НА-
ПРАВДУ СПИТ?..

ПУПРИК!

ОГО ТИ КЫЦЮ
НЕ ПОДАРУЮ!

А ХТО ТО ТАК
ДИГАНЯТ МОГО КЫЦЯ?

ЗВІДАНКА - МАЛЮВАНКА

Дорогі Діти! Помалюйте то-
повіданку. Помалюйте цілу
емківську Ластівочку». Жебы
іла гарда, жебы была красна,
як квіточкы в лузі, як сонечко
не. І тримайте ся міцно - до
іступной »ЛЛ«!

А МІ МАМА ОД ДАВНА
НЕ ДАЄ ЦИЦЯТИ...

Лемківська Ластівочка

№ 1 ☺ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТИ І МОЛОДЕЖИ ☺ 1995

Діти, діточкы!

Оддасме Вам до рук перший примірник нашого, рідного, лемківського часопису. Забрали мы ся до того діла уж не раз, та завсе якысы недобры душкы не давали нам завершыти нашої щырой думкы.

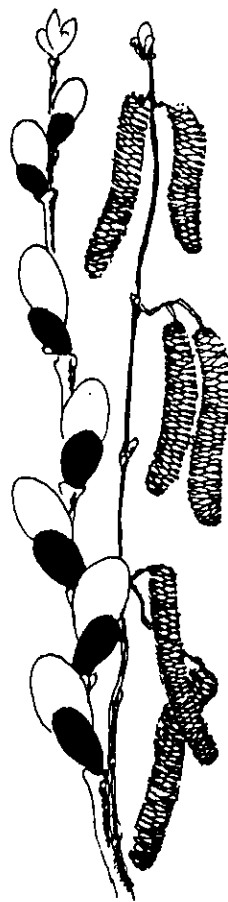
Аж той весны філярны, пакісны душкы проснулі ся од зимового сну цілком одмінены. Сталы ся прияжны, доброжычливы. Сами прыскочыли до нас і зачали таку несподівану бесіду, што нам аж зрінкы зачали дыргати од радости.

— Зробте часопис для лемківскых діти, они такы самы як і інчы діти на цілым світі — повідали душкы, — они добры, гречны і мудры.

Одраз взяли мы ся до работы. І летит уж до Вас перша »Лемківська Ластівочка«.

Помозте їй, Діти, зробити гніздочко. Тепле гніздочко в своїх маленькых добрых серцях.

Редакция

Циґанова хытріст

Жыл в єднім валалі лінивий ан. Захтіло му ся курятины, та своїм валалі не міг найти. Загал товды слугу, такого старшого хлопца, на другій валал. Пішол пуга, купил пуляша, звязал му огы мотузком і вертал до пана. а в меджечасі пришла велика пива, воды в потоку так прибыло, што слуга боял ся переходити. Подумал хвильку, тай пішол о Циґановой хыжкы, што приуцнула під лісом.

— Поможте мі даяк, я вам аплачу — гварит до Циґана, — ода така пришла, што не годен ерейти.

— Кед заплатите, та я вас еренесу через потік.

Пришли гу воді, Циґан взял лопа на плечы, а як уж были еред воды, товды хлоп кричѣт:

— Циґане, ей, Циґане, та пуляш остал на берегу.

— Но та пуляша — гварит Циґан — не можу взяти, бо бы мі упал до воды.

Шмарил Циґан хлопом на беріг, а сам гультнул назад. Не было слугі коли думати. Вечер шол, ліс шуміл, тріщал, боязнь триходила на слугу. Жебы му змільше было, здонял калап і головы, вділ на палицю і так сой повтарял: »Што двоух - та не

єден, што двоух - то не єден. Так і вернул до пана. Тот ся окропечні нетерпеливил:

— А де пуляш? — звідує.

— Та така, видите, робота: была велика вода, не годен єм был перейти, лем мя Циґан перенюс, а пуляша охабил, бо ся боял, же му спід плеча выпадє.

Што было робити?! Переночували, а о свитаню жена слугы пішла до Циґана по пуляша.

— Лишыл ту мій хлоп пуляша, та єм пришла по него — вырекла, кед лем ввошла до Циґановой хыжкы.

— А лишыл, лишыл! — рече Циґан. — Таке тото пташыско бідне было, повязане мотузком, так ся трясло, тремтіло. Добрі мі з жалю серце не трісло. Запер єм двері од сін, розвязал пуляша. А в нocy вітер пришол, сінн слабы, двері отворил і пуляш втюк. Глядал єм го і глядал, але де там - як камін в воду. Може ся уж ним, там даґде в лісі, лишка тішыт.

Што было робити?! Пішла слугова жена по валалі, купила дві куры. Вертала. А вечер уж был, ліс шуміл, тріщал. Бояла ся, просила Циґана жебы перевьюл через ліс. Не одмовил.

Ішли, тай ішли. В половині ліса Циґан повідат:

— Понесу вам дакус тоты куры, бо то кура нибы не тяжка,

МЕЛАНІЯ ПАВЛОВИЧ

ЯК ПРИХОДИТ ЯР

Під конец зимы,
іщы по сьнігу,
яр ся пробиват
скорицькым бігом.
На слизкым леді
зомкли ій ножкы
та розсыпала
з своей торбочкы
фарбу зелену.

По долгій зимі
голодній земли
то перший дар.

Ци, може, знате
інчу дорогу
як приходит яр?

ПЕТРО МУРЯНКА

ШТО ДАМЕ ВЕСНІ?

Пришла весна чудесна,
Пришла весна весела,
Розшмарила зеленіст
По містечках і селах.

Прилетіла на крылах,
Прилетіла з вітрами,
Цілувала земличку
Горячыма устами.

Засьпівала по лісах,
Зачерчала в потоках,
Дарувала діточкам
Усьміх ясний, шырокій.

Дарувала веселіст,
Дарувала чудесніст.
Чым за такы дарункы
Одвдячыме ся весні?

Поміщены ту вершы взято з антольоґії діточой поезії, яка - під наголовком «Мамко, куп мі книжку» - выйде друком в квітні. Не забудте просити Ваши Мамы: «Мамко, куп мі книжку». Має она аж 240 сторін, а буде коштувала на правду недуже. Не забудте!!!

Ф. КРАЙНЯК

Як іде дощ, не видно слез

(розповід о Великодні)

При церкві уж не было ни-
го. Сьніг, дощ і вітер гнали
ждога домів.

»Такого Великодня я іщы
э зазнал«, повіл до себе
аголос священник, замкнул
арков і понаглял долов
еріжком. За ворітцями його
оси хопил за руку.

— Христос воскрес! — по-
л ся голос.

— Ох, Павлику, то ты? Аж
мі серце стрясло. Воістину
восрес! Што ту іщы робиш?
Ты уж мал давно быти дома
і істи паску.

— Мы не маме паскы...

— Не мате? Нихто з ва-
шых на вышол до церкви?

— Ні, лем я сам.

Священник більше ся не
звідувал.

— То нич — повіл, — под,
покоштуеме мойой.

Положыл хлопцьоу руку на
плечо і понагляли враз.

— На другій рік, Павлику,
понесеш мій кошык, добрі?

— Добрі, отче.

Коло них танцувал вітер,
сьніг і дощ. То Бог так дал...,
жебы на тварі не было видно
слез...

ЛЕВ ТОЛСТОЙ

О ХЫЖЫ

Єдно дівчатко завсе весело
бавило ся на подвірци, та ко-
ли вертало домів — тратило
гумор. Звідує го мама:

»Чом єс смутна?«

»Дома єст так нудно.«

А мама на то:

»Аж і птахы кохають свої гні-
зда!«

Гавка

Гавка мала псятка в причілку
на сіні. Кед лем одышла, діти
взяли єдно псятко і занесли
домів. Положыли го на лавці
при пецу. Гавка вернула, не
нашла псятка і зачала жаліс-
но сковынчати. Аж і коли
высмотрила го на лавці, не
заспокоіла ся. Товды діти од-
дали псятко, а втішена Гавка
занесла го в зубах до причіл-
ка на сіно.

Яблінкы

Садил дідо яблінкы. А вшыт-
кы ся чудували:

»І по што ти тоты деревця?
На овочы треба долго ждати,
а ты не збереш з них ани єд-
ного ябка.«

Дідо одповіл:

»Інчы будут іх зберати і они
мі подякуют.«

з руского перевьол П. Мурынка

а — A
 б — B
 в — W
 г — H
 ґ — G
 д — D
 е — E
 є — Je
 ж — Z
 з — Z
 і — I
 и — Y
 ы — Y
 й — J
 к — K
 л — L
 м — M
 н — N
 о — O
 п — P
 р — R
 с — S
 т — T
 у — U
 ф — F
 х — Ch
 ц — C
 ч — Cz
 | ш — Sz
 | щ — Szc
 | ю — Ju
 я — Ja
 ь — miekki i twardy znak

А — Я ЗНАМ АЗБУКУ

Уж познали мы азбуку:
 А — як авто, Б — як буков,
 В — як ватра, Г — як гора,
 Ґ — як ґазда, Д — як дора,
 Е — як екран, Є — як єлень,
 Ж — як жыто, З — як зелін,
 І — як ігла, И чудачне,
 бо на «и» ся нич н зачне;
 Ы є тіж зманеруване —
 серед слова заховане,
 або зас на кінци стоїт
 і початку барз ся боїт.
 Далє буква Й — як Йосиф,
 К — як коса, Л — як Лоси,
 М — як мама, Н — як няньо,
 О — як орел, П — як пані,
 Р — як Руснак, С — як слуга,
 Т — як терка, У — як угель,
 Ф — як файка, Х — як хыжа,
 Ц — як церков, Ч — як чыжык,
 Ш — як школа, Щ — як щавій,
 Ю — як югас, Я — як явір.
 Букв є тридцет дві. І знакы,
 два — знак мягкій
 з твердым знаком.

а
 бе
 ве
 ге
 ге
 де
 е
 є
 же
 зе
 і
 и
 ы
 йот
 ка
 ел
 ем
 ен
 о
 пе
 ер
 ес
 те
 у
 еф
 ха
 це
 че
 ша
 ща
 ю
 я

але так далеко нести, до того - дві, то тягоба.

Взял Циган кіш з курами, зышли на край ліса.

— Йой, жено, — повідат зас Циган, — втікайте, бо так якбым волка зачул. Годен вас пожерти. Я выйду на бука, а вы втікайте.

Погнала жена долов гором. Кєд ся здогадала о кошы з курами, візріла ся на ліс. А Циган кричыт:

— Йой, лем ся не озерайте. Мі нич не буде, я ту на буку. А і курам нич не буде. А вы втікайте, бо волчы очы уж ся сьвітят.

Вернул ся Циган до хыжкы, тай гварит до свойой жены:

— Видиш, жено, кебы і ты была така шыковна, така хытра, як я, та бы сме могли обоє інакше жыти.

СЛОВНИЧОК

завершыти (стор. 1) - скінчыти
 пакісний (1) - такий, што робит на пакіст, псотливий, зпосливий
 зрінка (1) - видяча част ока
 паска, пасха - (4) великодній хліб
 причолок, причілок (5) - місце в столі, де кладут сіно, зерно
 валал (6) - село
 пуляш (6) - [по польскы - индук]
 охабити (6) - лишыти
 тремтіти (6) - трясти ся з перенятя, страху, зимна

1, 2							
3, 4							
5, 6							
7, 8							
9, 10							
11, 12							
13, 14							
15, 16							
17, 18							
19, 20							
21, 22							
23, 24							
25, 26							
27, 28							
29, 30							
31, 32							
33, 34							
35, 36							
37, 38							

Д
І
А
Ґ
Р
А
М

Остатня буква слова з лівой страны діаграму є першом наступного. Вшыткы слова мают по 4 буквы. Буквы в означенем поли, чытаны з горы долину, дадут розвязаня.

1. цар птахів, 2. низкій мебель, 3. дуже воды,
 4. арабскій князь, 5. приятель Максима з «Бесіды»,
 6. найближша особа, 7. пташок, 8. нарядя косяря,
 9. в зимі, заміст воза, 10. нарядя кравця,
 11. в ним рыбы, 12. ворог заяця з байкы,
 13. едно зо зерен, 14. гукат по нocy,
 15. місце на ваґары, 16. зносит яйця, 17. дуже ей в морі,
 18. «лемківске» імено, 19. іш на ним, 20. од листоноша,
 21. пишеш ньом, 22. «вольво», 23. на жытній хліб,
 або кеселіцію, 24. до граня на гушлях,
 25. на іменины, 26. сестра мамы, 27. вчыт тя,
 28. імено рускых князів, 29. тече з раны,
 30. до батканя яєц, 31. валал, 32. шаліє в пецу,
 33. ябло, грушка, 34. лемківска народова одежа,
 35. чорний птах, 36. за злий учынок,
 37. Маґура, 38. перший чловек.